

Sampol A viisi

2009

Hyvät opiskelijat

ja kuntamme päättäjät!

Tampereen työväenopiston jottavia arvoja ovat vapaus; opiskelijan vapaus valita oppimis-kohteensa ja opiston vapaus valita opetussisältönsä sekä tasa-arvo; opisto ei pääsääntöisesti valikoi opiskelijoitaan ja kynnys opistoon pyritään pitämään matalana. Tampereen työväenopisto on yleissivistävää aikuiskoulutusta antava oppilaitos, joka arvostaa tavoitteellista työskentelyä, mutta ymmärtää myös opisto-opiskelun sosiaalisen luonteen. Opistossa yhdistyvät luontevalla tavalla yksilöllisyys ja yhteisöllisyys. **“Tampereen työväenopiston strategia TopVisio 2002-2012”**

Miten päättäjät turvaatte meille yli 10 000 vapaaehtoiselle harrastajalle ja opiskelijalle tämän tulevaisuudessakin?

Vapaa sivistystyö joutuu jatkuvasti perustelevaan olemassaoloon. Päättäjät kysyvät usein hyötyä ja vaikuttavuutta, jota on vaikea luvuin osoittaa. Vaikuttavuudelle ja hyödyille pitäisi löytyä sellaiset luvut ja mittarit, joilla voitaisiin osoittaa, miten ne vaikuttavat ihmisen hyvinvointiin ja terveyteen.

Eri puolilta Suomea on tullut uhkaviestejä, että kunnat vetävät rahoitustaan pois kansalais- ja työväenopistoilta, vapaalta sivistystyöltä. Samanaikaisesti opetusministeriö on valmistelemaan vapaan sivistystyön kehittämisseloa vuosille 2009-2014. Siinä korostetaan opistojen merkitystä yhteisöllisyyden ja yhteiskunnan eheyden vahvistajana. On

Kurssimaksut eivät saa olla esteenä köyhällekin. Mahdollisuus opiskella ja harrastaa opistossa kuuluu kunnalliseen peruspalveluun samalla tavalla kuin esimerkiksi kirjastot.

vastuutonta ja ristiriitaista juuri nyt vähentää rahoitusta.

Kansalais- ja työväenopistojen liitto KTOL perustelee kannanotossaan opetusministeriölle opistojen tehtävää elinikäisen oppimisen edellytysten ja kansalaisvalmiuksien kehittäjänä. Liitto painottaa opistojen palveluiden saatavuutta ja tasa-arvoa.

Hyvät päättäjät, opistopalveluiden pitää olla kaikkien kuntalaisten saatavilla jatkossakin. Se on tasa-arvokysymys. Kynnys pitää pysyä matalana. Yhteiskunta on enenevässä määrin eriarvoistumassa. Kurssimaksut eivät saa olla esteenä köyhällekin. Mahdollisuus opiskella ja harrastaa opistossa kuuluu kunnalliseen peruspalveluun samalla tavalla kuin esimerkiksi kirjastot, vanhus-tenhoito, terveyspalvelut ja päivähoito.

Olen opiskellut ja harrastanut työväenopistossa yli 20 vuotta. Joka kerta kurssiesitteen ilmestyessä on vaikeuksia tehdä valintaa, kun tarjolla on niin paljon. En varmaan ole ainoa, jolla on valinnan vaikeutta. Kestosuositukset minullakin on, mutta aina on halu kokeilla jotain uutta, yllättävääkin ja se vasta mieltä virkistääkin.

Hyvät opiskelijat on juhluvuosi. Opisto täyttää 110 vuotta, Tampereen työväenopiston opiskelijat ry 85 vuotta ja Kesäpirtti on ollut omistuksessa 80 vuotta.

ARKI ON JUHLAA - opiskelijayhdistys on täysillä mukana juhlimassa. Perjantaina 16.1. kello 18.00 tervetuloa kaikki Sampolaan juhlimaan!

Kiitos lehtiavustaja- ja valokuvauskurssilaisille. Olette tehneet suuren työn SampolAviisin onnistumisen hyväksi.

Sirkka-Liisa Jukarainen
Puheenjohtaja

SampolAviisi

sisälllys

2009

- 4** Aistit auki ja iloa elämään
Kursseja millä aistit pääsevät pääosaan
- 6** Luennot alkoivat iltakahdeksalta
Opisto aloitti toimintansa Raittiustalolta
- 7** Hyvänmakuinen arki
Ruisleipää ja kylmää maitoa
- 8** Chakrat
Mitä ovat chakrat?
- 9** Opettajien arki
Miten opettaja viettää vapaa-aikansa?
- 10** I loinen opettaja
Vapauttaa laulamaan!
- 12** Tampereen Työväenopiston Tanhuajat
25 vuotta tanhutoimintaa
- 14** Tuftaten yhdessä
Tuftausta harrastettu jo yli 100 vuotta
- 16** Työväenopiston valokuvauskurssi
Kuvakollaasi
- 18** Pyörätuolitanssi ei toteutunut
Miksi kurssit peruuntuvat?
- 20** Ekologinen jalanjälki
Miten ekologinen jalanjälki mitataan?
- 22** Kirpputori tarjoaa muutakin kuin tavaraa
Harrastus vai keräilytavaroitten etsiskelypaikka?
- 24** Kuvia ja videonauhaa
Senioripariskunta tekniikasta kiinnostunut
- 25** Arjen hahmotusta
Alä elää selviytymisen sijasta!
- 26** Testaa itsesi... Tiedätkö?
- 27** TOP-VISA
- 28** Pää kunnossa käyttämällä
Opinverstas
- 30** Tampereen työväenopiston opiskelijat ry
Tampereen työväenopiston opiskelijat ry
- 31** Kesäpirtti 80 vuotta

SampolAviisi 2009

Julkaisija

Tampereen työväenopiston
opiskelijat ry

Päätoimittaja

Sirkka-Liisa Jukarainen
gsm 0400 994 767

sirkka-liisa.jukarainen@tto-opiskelijat.fi

Toimitussihteeri

Tarja Hänninen

Toimitus

Työväenopiston Lehtiavustajan
työkalupakkikurssilaiset

Ulla Myllärniemi

Johanna Tolvanen

Sari Rivinen

Taitto

Teuvo Luukkonen

Kannet

Työväenopiston
valokuvauskurssilaiset

Painopaikka ja painos

Esaprint, 1500 kpl

Aistit auki

ja iloa

elämään

Aistien kautta saamme paitsi tietoa ympäröivästä maailmasta, myös makua, väriä ja sykettä elämään. Marraskuisen viikon aikana SampolAviisin toimittaja kurkisti kolmelle opiston kurssille, joissa aistit pääsevät pääosaan.

Aikuisten muskarissa opitaan soittamaan myös afrikkalaista djembe-rumpua.

Rytmiä ja rohkeutta

Maanantai-iltana Severi-saliin kokoontuu iloinen joukko eri-ikäisiä naisia. On alkamassa "Aikuisten muskari" musiikinopettaja **Josette Tuomisto-Ollilan** johdolla.

Aluksi verrytellään taputtelemalla nimirytmijä yksin, yhdessä ja pareittain. Siinä vaiheessa, kun lyön käsiä ristiin parin kanssa, hoen nimirytmijä ja samanaikaisesti yritän pysyä vauhdissa mukana, alan tuntea naksahdusta aivopuoliskoissa. Tämä, jos jokin, on todellista aivojumbaa!

Rytmiharjoitus jatkuu, kun otetaan esiin marakassit, tamburiini, muutama kellopelin sukuinen laattasoitin ja muhkeasointinen, afrikkalainen djembe-rumpu. "Lankesin mie kanavaan, kanavassa oli kivi, juu" helähtää suomalainen kansansävelmä, ja jokainen saa kokeilla säestyskuvioita eri soittimilla. Sanarytmien avulla onnistuu mutkikkaampikin rytmi: "man-sik-ka-keit-to"

hoetaan djembe-rummutuksen tueksi. Toiveissa on, että esitys valmistuu opiston tammikuiselle juhlatuokalle.

Aikuisille tarkoitettu musiikkileikkikouluryhmä lienee ainutlaatuinen koko Suomessa. Tuomisto-Ollilalle tulee mieleen vain Espoon musiikkiopiston aikuisten rytmikaryhmät, joissa on samantapaista toimintaa. Eräs oppilaista tosin epäilee, että jo pelkkä rytmikkasana olisi saanut monen jäämään pois kurssilta. Muskarissa sen sijaan saa hullutella ja ottaa rennosti:

– Jos jotain oppii, se on bonusta!

– Monelle soittoharrastuksen aloittaminen on jo iso kynnys, sanoo Tuomisto-Ollila. – Täällä rohkaistuu tekemään ja kokemaan musiikkia ilman paineita.

Olen täysin samaa mieltä, kun tanssahdellen naisjoukon mukana Vivaldin musiikin tahtiin syksyisen kirjavia huiveja liehutellessä.

Terapeuttinen savi

Ateljeessa 339 on hiljainen työnauherrus menossa, kun saavun seuraamaan "Keramiikan jatkokurssia".

– Kyllä täällä yleensä on hyvin keskittynyt tunnelma, kuvailee keraamikko **Jari Salminen** ryhmäänsä, jonka pitkäaikaisimmat oppilaat olivat mukana jo Salmisen aloittaessa Sampolassa 1989.

Marraskuisena keskiviikkona on syntymässä monenlaista keramiikkaa, muun muassa kynttilälyhtyjä, perintöpörröngin päälle sopiva kulho ja lammasveistoksia. Jokainen esine on taatusti yksilöllinen, koska työ alkaa suunnittelusta – harvemmin tehdään mitään valmiin mallin mukaan. Keramiikkaharrastus kehittääkin silmää ja tapaa tarkastella ympäristöä ja arkisia esineitä: ei ole sama, minkälaisesta kiposta kahvinsa juo. Käyttöesineenkin on oltava sekä kaunis että toimiva.

Sekä Salmista että oppilaita kiehtoo keramiikassa käsillä tekeminen. Saven käsittely rentouttaa ja siinä näkee nopeasti työnsä tuloksen. Vaihtelua tuovat myös monet erilaiset muotoilutekniikat.

Taitavissa käsissä savi taipuu moneen muotoon levytekniikalla apumuottia hyväksi käyttäen.

Ryhmässä on opeteltu muun muassa levy-, makkara- ja nipistelytekniikoita sekä saven dreijausta ja valantaa. – Aina on uutta opittavaa, ja aika kuluu keramiikkaluokassa kuin siivillä, kehuvat oppilaat.

Kaikkein kiehtovinta ja haastavinta on kuitenkin lasitus, joka antaa esineelle lopullisen silauksen ja luonteen. Lasiteliuksen valmistus vaatii paljon koulutusta ja kokemusta – aina kemian opintoja myöten, joten se jää opettajan huoleksi. Esineen lopulliseen värisävyyteen vaikuttavat paitsi itse lasitteen koostumus, myös monet muut osatekijät, kuten uunin lämpötila ja ominaisuudet sekä lasitekerroksen paksuus esineen pinnalla. On aina jännittävää odottaa lopputulosta uunista.

– Keramiikkaharrastus sopii kaikille, vakuuttaa Jari Salminen. Nuorimmat oppilaat ovat olleet nipin napin sen ikäisiä, etteivät syö savea, ja vanhimmat yhdeksissäkymmenissä. Salminen uskoo myös, että käsin tekemisellä on vahva terapeuttinen merkitys:

– Täältä lähtee hyvin terapoituja oppilaita ja opettajia!

oon. Syntymässä kynttilälyhty

Viininmaistelu alkaa haistelusta. Viinikurssilaiset Satu Lindqvist ja Pirita Marttunen tutustumassa kuohuviineihin.

Tuoksujen ja makujen taidetta

Kotitalousluokan havaintotilassa tapaan **Mikko Turusen**, joka virittelee maistelulaseja illan ”Viini ja ruoka” –kurssia varten ja kertoilee samalla viinien vivahteikkaasta maailmasta ja viiniharrastuksesta.

Viini on vienyt miestä kymmenkunta vuotta, välillä jopa viiniammattilaiseksi asti. Turusen aloittaessa viinietämyksen hankkiminen oli Suomessa vielä työlästä, joten innokas nuori mies kurssitti itseään myös ulkomailla. Nykyään tarjotaan monenlaista koulutusta aina ammattiopintoihin asti. Turunenkin kouluttaa mielellään, ja hänen vetämänsä kolmen kokoontumiskerran viinikurssi antaa hyvän startin harrastusta aloittaville tai viineistä jo vähän tietäville.

Keskeinen osa viiniharrastusta on tietenkin viinin maistelu. Nimestään huolimatta viinin maistelussa juomaa tarkastellaan hyvin monipuolisesti: viiniä haistellaan, tutkitaan sen väriä ja tunnustellaan koostumusta. Äänelläkin on oma merkityksensä: kuinka korkki ”poksahuttaa” tai ”tuhahuttaa” auki. Kaiken tämän perusteella kokenut viiniharrastaja pystyy arvioimaan muun muassa viinin

valmistusmaan, rypäleen ja hinnan.

– Viiniharrastuksessa tärkeitä makuja hajuaistia sekä -muistia voi kehittää, sanoo Mikko Turunen ja kehottaa haistelemaan esimerkiksi maustehyllyn eri tuoksuja. Kun oppii tunnistamaan ja muistamaan erilaisia tuoksuja, alkaa erottaa eri vivahteita myös viineistä.

– Tarkasta maku- ja hajuaistista saatavaa olla haittaakin, kertoo Mikko Turunen. Noin 10-20 % väestöstä kuuluu ns. ”supermaistajiin”, eli heillä on tavallista tarkempi maku- ja hajuaisti. Näille ihmisille viinien karvaammat makuvivahteet saattavat olla aluksi epämiellyttäviä, sanoo Turunen, joka itsekin lukeutuu supermaistajiin.

Viiniharrastukseen kuuluu monenlaista opiskelua. Kun perehtyy erilaisiin viineihin ja niiden valmistukseen, oppii myös melkoisen määrän maantietoa, kieliä, kemiaa ja matematiikkaa. Turuselle viiniharrastuksen parasta antia on kuitenkin sen sosiaalisuus. Harrastuksen myötä hänestä on kehkeytynyt myös intohimoinen kokki, ja ikimuistoisimmat viinihetket syntyvätkin hyvässä seurassa hyvän ruoan säestyksellä.

Teksti ja kuvat: *Anu Pihl*

Luennot alkoivat iltakahdeksalta

Työläinen ahersi pitkän päivän ennen opintoja

Suomen ensimmäinen työväenopisto perustettiin Tampereelle 1899. Opisto kohotti työväestön sivistystasoa ja toimi siten yhteiskunnan korkeakulttuurin ja työväenkulttuurin lähentäjänä.

Päätös työväenopiston perustamisesta tehtiin huhtikuussa 1898. Opetus oli määrä aloittaa jo saman vuoden syksyllä, mutta toimilupa saatiin vasta, kun ”kumouksellinen” yhteiskuntaoppi poistettiin opetusohjelmasta.

Juhlalliset avajaiset pidettiin 16.1.1899 Tampereen Raittiustalolla, josta vuokrattu sali palveli opiston ensimmäisinä toimitiloina. Heti tammi-kuussa opistoon ilmoittautui 511 opiskelijaa. Aluksi opisto oli kirjaimellisesti työväen opisto. Esimerkiksi lukukaudella 1903-1904 peräti 95 % opiskelijaksi ilmoittautuneista kuului työväestöön. Enemmistö opiskelijoista ahersikin ensiksi noin 12-tuntisen työpäivän ja istui opiston penkille vasta kello 20 jälkeen. Ainoastaan sunnuntai-luentot pidettiin päivällä.

Kirkkohistorian luentoja ja keskustelua sosialismista

Opetuksen pääpaino oli ensimmäisten 25 vuoden ajan luentotoiminnassa. Aluksi luennot olivat lähinnä yleisivistäviä. Tavallisista koulutunneista ne erosivat siten, ettei työväenopistossa luettu läksyjä. Oppiaineina oli muun muassa Suomen historiaa, taloustiedettä, luonnontieteitä, terveysoppia, laulua ja kirkkohistoriaa. Yhteiskuntaopista, joka oli aluksi jouduttu kieltämään, tuli suosituin luento-opetusaihe.

Pyrkimyksenä oli opettaa myös käytännöllisiä ja ammattitaitoa kehittäviä aineita. Tavoitetta hankaloittivat aluksi sopivien toimitilojen ja opettajien puute. Syksyllä 1904 päästiin opiskelijoiden toiveesta aloittamaan työväenopiston ensimmäinen tuntiopetus, kirjanpidon kurssi.

Luentojen ohella pidettiin keskustelukokouksia, joista muodostui alusta saakka tärkeitä kulttuuritapauksia. Ensimmäisen lukukauden keskusteluaiheina olivat muun muassa köyhyyden syyt ja parannukset, nuorison katuelämä, ylellisyystavarat sekä sosialismin edut ja haitat. Keskustelua käytiin niin poliittisemmista kuin kevyemmistäkin aiheista.

Opiston johto joutui jo alkuvuosina nykypäivänäkin tutun ongelman eteen: opiskelijoiden alkuinnostus laantui nopeasti lukukauden aikana. Joitain luentoja oli lopetettava kokonaan kuulijoiden vähyyden vuoksi. Myös puutteellinen pohjakoulutus aiheutti monille vaikeuksia luentojen seuraamisessa.

Teksti *Sinikka Määttä*

Kuva *Vapriikin kuva-arkisto*

Lähde: Teuvo Virtanen, Suomen ensimmäinen työväenopisto 75 vuotta. Tampereen työväenopisto 1899-1974. Tampereen Keskuspaino 1975.

Työväenopisto aloitti toimintansa Raittiustalolla Satakunnankadun ja Mustanlahdenkadun kulmauksessa.

Hyvänmakuinen arki

Ulkomaanmatkan jälkeen moni kaipaa suomalaista saunaa, ruisleipää ja kylmää maitoa. Hyvä elämä koostuu yksinkertaisista mutta sitäkin tärkeämmistä asioista - kuten rauhallisesta ruokahetkestä.

Kun syöt hitaasti, erotat makuvahteet paremmin ja tulet kylläiseksi pienemmästä ruokamäärästä. Kiireetön ja säännöllinen ruokailu edistää hyvinvointia ja on sosiaalista kanssakäymistä parhaimmillaan. Ehkäpä ruokalepokin palaa vielä takaisin - ennen vanhaan se oli itsestäänselvyys.

Slow Food-liike syntyi Italiassa vuonna 1986, kun Rooman Piazza di Spagnalle oltiin avaamassa pikaruokapaikkaa. Joukko nautiskelijoita karsasti ajatusta ja perusti pienen ruokayhdistyksen, joka laajeni nopeasti. Suomeen ensimmäiset Slow Food -pöytäkunnat perustettiin vuonna 1993. Liike vastustaa pikaelämää sen kaikissa ilmenemismuodoissa.

Suomessa Slow Food haluaa edistää kotimaisten raaka-aineiden monipuolista hyödyntämistä sekä perinteisen keittotaidon arvostusta. Ruokailun tulee olla kokonaisuus, johon kuuluu sekä hyvistä raaka-aineista kiireettömästi tehty ateria että syöminen rauhassa ja hyvässä seurassa.

Lähellä tuotettua, itse tehtyä - luonnollisen hyvää

Ruuan hinnannousu kasvattaa kiinnostusta konstailemattomaan ja terveelliseen kotiruokaan.

Vähällä rahalla saa hyvän aterian perheelle, kunhan on valmis näkemään hiukan vaivaa. Ruokaa voi tehdä ison annoksen kerralla, ja pakastaa osan kiirepäivän varaksi. Mikäpä maistuisi paremmalta kuin itse tehty perunamuusi ja voissa

paistetut silakat puolukkasoseen kera!

Viitseliäisyys kannattaa. Tekemällä vaikkapa ruokaleivän itse voi säästää rutkasti. Moni on myös löytänyt mielekkään harrastuksen palstaviljelystä. Näin kaupunkilainenkin saa perunat ja porkkanat "omasta maasta" ja hyötyliikunta tulee kaupan päälle.

Sampolan kotitalousneuvonta pelastaa ruokapulmissa

– Meillä on melko vakiintunut, jo hiukan varttuneempi asiakaskunta, kertoo kotitalousneuvoja **Ritva Lähdesmäki** Sampolasta. Nuoret etsivät tietoa internetistä.

– Asiakkaalla saattaa olla esimerkiksi iso pussillinen porkkanoita, ja hän kysyy, miten tehdään porkkanalaatikkoa tai pakastettavaa sosetta. Toinen haluaa tietää, kuinka luumuja säilötään.

Kolmas on ihmeissään suuren omenasadon kanssa, jolloin ohjaamme hänet lähimmälle tuoremehuasemalle. Syksyisin kysellään yleensäkin paljon omenoista.

– Nykyään tulee runsaasti puheluita ruoka-aineiden säilyvyydestä, kertoo Lähdesmäki.

Moni esimerkiksi pohtii, miten vanhoja pakasteita voi vielä syödä.

Teksti ja kuvat *Kari Parkkamäki*

Päächakroja on seitsemän. Jokaisella chakralla on oma energiaväri ja värähtelytaajuutensa.

Sanotaan myös, että jokaisella chakralla on oma äänteensä. Chakroihin liittyvät mm. värit ja elementit. Chakrat hallitsevat toiminnallaan esim. ja mielen- ja kehontoimintoja.

Chakrat pyörivät alati, naisilla ja miehillä eri suuntiin.

Seitsemän päächakran lisäksi on suuri määrä eri energia-kanavia. Kiinalaisen lääketieteen puolella näitä pääkanavia kutsutaan meridiaaneiksi.

CHAKRAT

Energiakeskukset meissä

Chakraturssi on ollut Tampereen työväenopiston ohjelmassa jo muutaman vuoden.

8 Kurseilla käy ihania, innokkaita ihmisiä, iloitsee opettaja **Merja Pennanen**.

Palaute on ollut loistavaa. Ihmiset ovat tykänneet. Parasta opettamisessa on tiedon jakaminen ja kiinnostavista asioista puhuminen.

Tavallinen chakraturssilla kävijä on utelias, tiedonhaluinen ja avoin ihminen. Kiinnostunut monista eri asioista.

Kurssin opetuksen myötä oppilas oivaltaa, että ihminen on psykofyysinen. Energeneettinen puoli on tärkeää, se vaikuttaa kaikkeen.

Kun tiedetään omasta olemisesta ja olemassaolosta enemmän, pystytään vaikuttamaan omaan hyvinvointiin.

Merjan omiin tavoitteisiin kuuluu elää eheä elämä.

- Tykkään olla ihmisten kanssa tekemisissä. Toivoisin tulevaisuudessakin saavani työskennellä tällaisten aihepiirien kanssa.

Taija Panula-Ontto chakratunnilla

KIRALLISUUTTA

Marianne Aalto: Kivet kertovat, jalokivet, chakrat ja meditaatio

Sonia Choquette: Herätä sisäinen äänesi

Anodea Judith: Mitä on ... chakrat

Peter Rend: Chakrat, elinvoiman seitsemän keskusta, maailmankaikkeuden energian kanavoituminen ihmiskehossa

Shalila Sharamon: Chakra käsikirja

Brian Snellgrove: Aurat ja chakrat

MERJAN KURSSEJA

Pohjois-Amerikan intiaaneihin liittyviä, muinaiset kulttuurit, keltit, egyptiläiset, itämainen hoitoperinne, itsehoitoon tarkoitettuja kurseja eri menetelmistä.

Merlinin matkassa: Druidit, Avalon, Kuningas Arthur, Stonehange, Pyhä Graal ...

Medicinewheel: Pyhä Kehä, toteemieläimet ...

Pohjois-Amerikan intiaanien lääkintätaidot: parantaminen, kasvit, yrtit, luonto, seremoniat ja rituaalit.

www.kotiposti.net/pennanen

Teksti ja kuvat Johanna Tolvanen

Opettajien arki maistuu elämältä

Työväenopisto on täynnä työlleen omistautuneita opettajia. Kolme opettajaa kertoo, miten he viettävät vapaa-aikaansa ja kuinka se yhdistyy työhön Sampolan opettajana.

– Ei opettajilla ole vapaa-aikaa, sanoo saksan, venäjän ja espanjan opettaja **Kimmo Vehmas**. Pian hän jo peruu sanojaan. Kieltenopettajalle vain on käynyt niin kuin kieltenopettajille usein käy: lukeminen, matkustelu ja muut harrastukset liittyvät kieliin. Opetusmateriaalien suunnittelukin venyy välillä omalle ajalle.

Vehmas on osallistunut lukuisille Sampolan kursseille ja luennoille myös opiskelijana. Hän on aikoinaan opiskellut Sampolassa jopa espanjaa, yhtä nykyisistä opetuskielistään.

– Kyllä minä nautin, kun pääsen metsään kävelemään tai kesällä järveen uimaan, Vehmas myöntää. – Mutta on tämä sentään mahtava työpaikka. Oli ongelmana tietokone, tahrannoisto tai ihan mikä tahansa, aina löytyy joku, joka tietää vastauksen!

Laulunopettaja viettää kissanpäiviä

Laulunopettaja **Sirpa Järnberg** nauraa ajatukselle, ettei opettajilla olisi vapaa-aikaa. Hän ehtii harrastaa muun muassa valokuvausta ja puutarhanhoitoa, vaikka on omaishoitaja ja lukuisien bengalikkissojen “emo”.

– Ensimmäinen kissa tuli 11 vuotta sitten. Mieheni **Jukka** kävi videoneuvottelua, ja taustalla vilahti upea kissa. Pian meille lennätettiin lahjaa Yhdysvalloista. Aluksi vastustin, mutta jo lentokentällä olin ihan myyty, kun näin Sidneyyn, Sirpa Järnberg kertoo.

Vapaa-ajallaan hän on osallistunut Sampolassa esimerkiksi ruokakursseille ja Aleksander-tekniikkaan. – Monille kiinnostaville kursseille en ehdi, kun omat tuntini ovat samaan aikaan. Opettaminen ei tunnu ollenkaan työltä, vaan elämältä. Kymmenen vuotta lukion musiikinopettajana tuntui työltä, mutta sanoin silloin, että pitäähän minunkin joskus työtä tehdä.

Kotitalousopettaja rentoutuu Lapissa

Kotitalousopettaja **Satu Virtanen** yhdistää työtä ja kiinnostuksen kohteitaan. Hänelle mieluisinta on leipominen, mikä näkyy sekä vapaa-ajan viettämisessä että kursseilla. Sampolan ohjelmasta löytyy myös Karvaturrin gurmeekoulu, jossa koiranomistajat oppivat kokkaamaan lemmeilleen. – Rakkauteni koiriin alkoi jo 2-vuotiaana, kun meille tuli ensimmäinen koira. Nykyään vietän välillä vapaa-aikaa vanhempieni Pörri-koiran kanssa, joka on hyvin fiksu suomenlapinkoirauros.

Aina elokuussa Virtanen suuntaa avomiehensä ja vanhempiensa kanssa Lappiin etsimään kultaa.

– Lapissa nautin ihanasta luonnon rauhasta. Porot kulkevat leirin vierestä ja kuukkelit tulevat syömään melkein kädestä.

– Lasken harrastuksiini myös sen, että käyn viikoittain auttamassa mummuani, jolta olen saanut suvun omia reseptejä. Sampolassa olen osallistunut englannin kielen keskustelukursseille. Kielitaitoa tarvitaan yllättävän usein myös opetustilanteissa, Satu Virtanen kertoo.

Teksti *Janna Satri*

Kuva *Satu Virtasen* kotialbumi

Kutturantien “keittiössä” Satu Virtanen ei opeta kotitaloutta, vaan nauttii Lapin luonnosta.

Iloinen opettaja vapauttaa laulamaan

Jarmo Salmi on löytänyt artikkelin laulamisen terveysvaikutuksista. Opettaja Kirsi Sipistäkin juttu kiinnostaa.

Seiskan laulajasta sukeutui laulattaja

Jarmo Salmi tunnustautuu kurssien suurkuluttajaksi. 35 vuoden aikana hän on opiskellut monipuolisia asioita: kotitaloutta, kieliä, puheilmiasua, johtamista. Jotakin sopivaa laulukurssia Salmi oli odotellut pidemmän aikaa, ja syksyllä 2006 Sampolan ohjelmasta sitten löytyikin Laulun iloa -kurssi, joka tuntui Salmelle – “seiskan laulajalle” – sopivalta. Tärkeää oli, että kurssilla luvattiin laulamisen iloa ja ettei mitään ennako-osaaamista vaadittu.

– matalan kynnyksen laulukurssien suosio jatkuu

– Puuuuhhhh ja rennoksi. .... ja uudetaan: laaaa-aaaa-aaaa ja rennoksi.

Laulunopettaja **Kirsi Sipinen** aloittelee ryhmänsä kanssa jokaviikkoista Laulun iloa -kurssiaan. Luokan pulpetit on siirretty syrjään ja kurssilaiset ovat ryhmittyneet ympyrään tekemään äänenavauksia opettajansa johdolla. Olkapäät on jo pyöritelty rennoiksi ja keho vapautettu työpäivän kiristyksistä, pian on lupa laulaa täydestä sydäimestä.

Matalan kynnyksen Laulun iloa -kursseja on Sampolan opistossa järjestetty syksystä 2006 alkaen.

Kurssille ovat tervetulleita kaikki laulamisesta kiinnostuneet eikä opettaja Sipisen mukaan yhtään toivotonta tapusta ole vielä tullut vastaan: – Kaikki ovat kehittyviä laulajia. Kun häiritsevä jännitys saadaan poistettua, laulaja usein huomaakin pysyvänsä nuotissa.

Kaikenlaisia laulajia tarvitaan

Kurssilla tavoitellaan ennen kaikkea laulamaan rohkaistumista. Opettajalla on niksinsä, joiden avulla hän saa ryhmään turvallisen ilmapiirin. – Kehotan opiskelijoita ajattelemaan, miten hiljainen metsä olisi, jos vain parhaat laululinnut olisivat äänessä. Teemme myös hyvän mielen lupauksen, eli palaute annetaan

aina kukkasin, Kirsi Sipinen toteaa. Tunneilla lauletaan paljon ja mahdollisimman monipuolisesti, mutta lisäksi opetellaan äänenmuodostusta sekä oikeaa laulu- ja hengitystekniikkaa, sillä opiskelijoilla on yleensä kova into myös kehittää laulamistaan.

Sipinen myöntää olevansa eräänlainen ilon lähettiläs. Tunneilla raikuu laulun lisäksi myös nauru, kun kurssilaiset esimerkiksi innostuvat improvisoimaan laulua näytelmän muotoon. Opettajan mielestä on kuitenkin tärkeää, että jokainen saa laulaessaan toteuttaa itseään juuri omalla tavallaan. Ketään ei painosteta esiintymään, mutta oman ainutlaatuisen lauluäänän hyväksyminen olisi tärkeää.

Kurssien iloista syntyi iloittelu

Oppilaiden kehittyminen tuottaa iloa opettajalle, joka toki tuntee myös itse oppivansa uusia asioita kurssien myötä. Laulun iloa -kurssilta on lähtöisin Kirsi Sipisen uusi iloinen idea. Hän on rakentanut yhteistyössä entisen oppilaansa Maija Korhosen kanssa laulu-iloittelun, jossa seurataan Lempin ja Toivon rakkaustarinaa. Tästä puolen tunnin mittaisesta iloittelusta voi nauttia Sampolan työväenopiston juhlassa 12.1.2009.

Kurssilta Salmi löysi osaavan ja iloisen opettajan ja mukavan luotettavan lauluilmapiirin. Lauluharrastus vei mukanaan, ja peruskurssin jälkeen Salmi on ollut mukana jokaisella jatkokurssilla. – Erityisen hyvää on alkutreenaus ja kurssin fyysinen puoli. Äänenavausten avulla olen ikään kuin löytänyt oman ääneni, jota aluksi ei oikein edes ollut. Tunnen kehittyneeni ja nykyisin ymmärrän jo jotakin siitä, mistä ääni tulee, Salmi toteaa. Hän pitää laulutekniikan opettelua tärkeänä, sillä laulaminen ei saa olla fyysisesti tuskaista huutamista tai piipitystä.

Ryhmässä laulaminen on tärkeää. Yksin kotona ei samaan tunnelmaan juuri pääse. Salmi nauttiikin ryhmän vapautuneesta tunnelmasta. – Opettaja pistää kunnan vauhdin päälle. Joskus irrottelimme kunnolla ja vielä kotimat kallakin tekee mieli hyräillä.

Salmi on myös laittanut laulun ilon kiertämään. Kesäisellä ranskan kielen kurssilla hän innosti kielenopiskelijat laulamaan. Muutaman harjoituskerran jälkeen Kuolleet lehdet kaikui komeasti ranskaksi. Nyt rohkaistunut laulaja suunnittelee harrastuksensa monipuolistamista: olisiko aika jatkaa lauluäänän kehittämistä yksinlaulutunneilla?

Kympin laulaja saa vinkkejä karaokelaulantaan

Tuula Jokinen opiskelee Laulun iloa -peruskursilla. Hän on aina ollut kiinnostunut laulamista, jo kouluaikoinakin itseoikeutettu kuoron jäsen ja kymppin laulaja. Hän ei monen muun kurssilaisen tapaan tarvitse rohkaisuja laulamiseen, mutta pitää siitä huolimatta kursssia antoisana.

– Oma ääniala tuntuu laajentuneen, kun on tullut oppia ja tietämystä, porukka on mukava ja innostunut ja opettaja idearikas, Jokinen listaa kurssin hyviä puolia.

Jokinen on kokenut karaokelaulaja. Mielilaulunsa hän esittelee kauniilla, sointuisalla äänellä laulaen: – “Ei väli pötyien lie pitkäkään...”

Sampolan Laulajat

100 vuotta

Sampolan Laulajat vietti viime vuonna 100-vuotisjuhliansa, sillä Sampolan työväenopiston kuoro perustettiin jo vuonna 1908. Nykyisin kuoro toimii 35-jäsenisenä sekakuorona johtajanaan laulunopettaja Sari Anttila.

Juhlavuotensa kunniaksi kuoro julkaisi levyn, joka sisältää kattavan valikoiman kuoron ohjelmistoa vuosikymmenten varrelta. Lisäksi kuoro juhli konsertoimalla.

Sampolan Laulajien vaiheista julkaistiin myös 100-vuotishistoriikki.

Sampolan työväenopiston tarjonta laulamisesta kiinnostuneille

- Sampolan Laulajat, sekakuoro, ohjelmisto vakavasta viihteeseen
- Hiljaisen äänen voimaa -johdanto harmoniseen lauluun
- Laulun iloa -kurssit
- Viihdelaulun tehokurssi, ohjelmisto jazzista iskelmään, laulua yksin ja äänissä
- Sinustako staraksi, nuorille (14-30 v.) tähdätty kilpailuun huipentuva tehokurssi
- Yksinlaulukurssit, erilaisia kursseja aloittelijoista esiintyjille

Laulaminen tekee Tuula Jokisen arkisesta illasta juhlaa; vielä kotimatkalinkin hyräilyttä.

Jokisen mielestä Laulun iloa -kurssi voisi hyvin toimia ponnahduslautana nuorille, jotka miettivät itselleen mukavaa harrastusta. - Kurssilla saa rohkeut-

ta ja laulamisen perustietoja. Sitä kautta moni nuori voisi löytää oman laulajauransa.

Teksti ja kuvat *Heljä Leppälä*

Äänenavauksessa keho vapautetaan turhista jännityksistä.

Tampereen Työväenopiston Tanhuajat ry juhli 19.10.2008 25-vuotistaivaltaan Tapiola-talossa Kissanmaalla. Juhla oli lämminhenkinen ja rento. Mitä muutakaan se voisi olla, kun yli satapäinen kansantanssijoitten joukko tapasi toisiaan vuosienkin takaa. Sali ja pöydät oli kauniisti koristeltu ja yhdellä seinällä oli seuran historiasta kertovaa aineistoa runsaasti ja kaiken yläpuolella pyykkinarulle ripustettuina T-paitojen pitkä rivistö kertoen osallistumisista kotimaisille ja ulkomaisille kesäjuhlille. Tilaisuudessa esiintyivät tarttolainen Vikerkaar kansantanssiryhmä ja Työväenopiston Tanhuajien torstairyhmä.

12

Torstairyhmä vauhdissa.

Mikä se sellainen tanhuseura sitten on? Se on pitkät perinteet omaava ja perinteisiä suomalaisia kansantansseja esittävä aikuisryhmä. Esiintymisasuna käytetään kansallispukua, joka hyvin sopii osana tanhuperinteen säilyttämiseen.

Tanhuseuran juuret ovat vuodelta 1959, jolloin toiminta työväenopistossa

alkoi. Nykyistä nimeä käyttävä seura perustettiin vuonna 1983. Sitä ennen se toimi Tampereen Työväenopiston Toverikunta ry:n tanhupiirinä. Sinikka Mäkelä tuli tanhuohjaajaksi opistolle vuonna 1971. Vuonna 1977 opistolle perustettiin eläkeläisten tanhupiiri ja vuonna 1980 alkoi maanantairyhmän toiminta.

Tanhuseuran jäsenet koostuvat työ-

väenopiston neljästä kansantanssiryhmästä: Vasta-alkajien tiistairyhmä, perustaidot osaavien maanantairyhmä, torstairyhmä on varsinaisesti esiintyvä ryhmä ja senioriryhmä, jossa tällä hetkellä on myös kolme yli 90-vuotiasta. Kaikkia ryhmiä ohjaa kansantanssinopettaja Sinikka Mäkelä. Pelimannina toimii Antti Huusari. Ryhmät kokoontuvat työväenopiston tiloissa Sampolassa.

Seura osallistuu moniin erilaisiin tapahtumiin. Keväällä opiston päättymisen aikoihin järjestetään Sampolan juhlasalissa kevätnäytös, jossa kaikilla ryhmillä on mahdollisuus esiintyä. Syksyllä pidetään Sampolassa markkinat, joilla kansantanssiesitysten lisäksi on myytävänä jäsenien tekemiä leivonnaisia ja muita tuotteita. Vuoden aikana järjestetään kaksi tanssikurssia, joissa tanssiaiheet vaihtelevat muillekin alueille kuin kansantanssi. Vuoden lopussa kokoonnutaan joulujuhlaan nauttimaan joulupuuroa ja viihtymään yhdessä. Keväisin tehdään kävelyretkiä ja kesäisin on pidetty jäseniltä saunomisen ja kilpailujen merkeissä. Teatterimatkojakin on toteutettu ympäristökaupunkeihin.

Vuosien aikana tanhuseuran esityksiä on tilattu mitä erilaisimpiin tapahtumiin merkkipäivistä yhdistysten tilaisuuksiin ravintolotakaan unohtamatta. Perinteinen esiintymispaikka on joka kesä ollut vanhan Kirjastonpuiston lava Tammerkosken rantamaisemassa. Häätilaisuuksissa on esiintymisten lisäksi tanssitettu miesten ja naisten ringit morsiusparille sekä teetetty heillä monenlaisia tehtäviä. Lisäksi yhteinen poloneesi on ollut hyvin suosittu.

Näkyvin osa tanhuseuran toiminnas-

ta ovat esiintymiset kotimaassa ja ulkomailla. Samalla on mainostettu Tampereen työväenopistoa. Tässä kohteita: Tampereen raatihuone opiston 90-vuotisjuhlavastaanotolla, Tampere-talo useita kertoja, Pispalan Sottiisi, Kaustisten kansanmusiikkijuhlat, kansainväliset konsertit Suomalaisen Kansantanssin Ystävät ry:n SKY kesäjuhlat Kuopion Murnakutkassa ja Canthin Karkelot, Nordlek-juhlien konsertit Vaasassa ja Linköpingissä, Saksan-matka Kölnin ympäristökunnissa, Kanadan-matka Torontossa ja Sudburyssä, Keski-Euroopan -matka Saksan Bitburgissa ja Itävallan Innsbruckissa, Folklandia-risteily, Finnjet ja Ruotsin-laivat. Lisäksi on esiinnytty vanhainkodeissa, sairaaloissa, päiväkodeissa, vanhusten leireillä, kauppakeskuksissa jne.

Historiansa aikana tanhuseura on osallistunut kaikille SKY:n kesäjuhlille, joita on pidetty eri puolilla Suomea, viimeksi 2008 Viitasaarella. Samoin on joka kolmas vuosi järjestettävä Nordlek Pohjoismaiset kansantanssi- ja kansanmusiikkijuhlat tulleet tutuiksi. Ensi vuonna Nordlek tanssitaan Lahdessa. Helsingin ja Tarton yhteiset Laulu- ja Tanssipidotkin on tanssittu kahdesti.

Pohjoismaiden lisäksi on esiinnytty

Ranskassa, Saksassa, Itävallassa, Kanadassa ja Virossa. Ystävyysseuroja on kaksi Finlore Saksassa ja Orgagillet Ruotsissa. Ulkomaanmatkailu oli vilkkaimmillaan 80- ja 90-luvuilla.

Vuonna 1999 tanhuseura järjesti Tampereella kolme päivää kestäneen Mansen Masurkan, SKY:n, Kansantanssinuorten Liitto ry KTNL:n ja Pelimannikillan yhteisen kesäjuhlan. Majoitukset olivat kouluilla ja ruokailut Sampolassa, illanvietto- ja tanssikurssipaikat Tampere-talolla ja Hepokatissa Amurissa. Pääjuhla pidettiin Pyykin urheilukentällä. Juhlakulkue oli Hämeenkadun mittainen. Kaupunki piti vastaanoton Raatihuoneella. Talkooväkeä oli noin 150 henkeä. Osallistujia tapahtumassa oli 770. Juhlien suojelijana oli kaupunginjohtaja Jarmo Rantanen.

Tanhuseuralla on kaksi kertaa vuodessa ilmestyvä oma jäsenlehti Tanhun Taika. Ensimmäinen numero toimitettiin vuonna 1990. Nykyään lehti on luettavissa myös nettiversiona tanhuseuran kotisivulta.

Tampereen Työväenopiston Tanhuajat ry on Suomalaisen Kansantanssi Ystävät ry:n jäsen.

Teksti *Osmo Muro*

Kuvat *Antero Kangas*

Tilaisuudessa esiintynyt tarttolainen Vikerkaar kansantanssiryhmä juhlatunnelmissa.

Siunaan mielessäni, ettei Romi ole enää mukana kuvioissa. Hän kun aikanaan käväisi ohimennen kurillaan puraisemassa poikki paksun sisälänarun ampelintekotalkoissa.

Julia sentään tyytyy vain tavoittelemaan vinhasti edestakaisin poukkoilevaa lankakerää. Kiinni saadessaan heittää sen korkealle ilmaan ja syöksyy sitten etutassut harallaan uhkaavasti sen kimpuun. Välillä kunnon otteessa lankakerä saa kyytiä myös takatassujen tasatahdista.

Aika toivottomalta tämäkin tuntuu. Minun pitäisi kiireen vilkkaa saada kerimislaitteella sopivia lankakeriä huomenna alkavalle tuftauskurssille, jonne olen ilmoittautunut aivan umpimähkään, kun esitteessä luvataan, että tuftaten voi nopeasti ja kätevästi hyödyntää monenlaiset langanlopput. Näitä jämälankoja minulle on kertynyt vallan uskomaton määrä.

Lisää lankoja

Vanha omakotitalo on yllätyksiä täynnä. Sopivaa kangasta hakiessani siirrän vanhaa säkkiä. Se tuntuu ihmeen painavalta ollakseen täynnä tilkkuja. No, sepä onkin täynnä kankurilankoja. Osa langoista on vielä vyyhdeillä, osa kartioina ja sitten on näitä käsin tehtyjä kerä, joita nyt yritän avuliaan kissan kanssa saada sopivaan muotoon.

Tuftausvälineisiin tutustuminen

Seuraavana aamuna kokoonnumme Sampolan monitoimiluokkaan. Ohjaajamme Maria Gummerus-Aho esittelee meille työkalut: tuftausneulan, langanpujotusvälineen, jonka toinen pää toimii ruuvinsäätimenä ja noin 10 cm korkean, sisämitoiltaan 40 x 40 cm kehikon, jotka saamme lainaksi kotiin. Katselemme valokuvia ja mallikappaleita tehdyistä töistä. Työn nopea edistymi-

YHDESSÄ

nen, helppo purkaminen ja erilaisten lankojen sopivuus saavat jo kynnet syyhymään. Kangas (mieluummin jutipalttina) pingotetaan puukehikon päälle. Terävät, ulospäin sojottavat naulanpäät kehikon yläreunassa takaavat sen, että kangas pysyy paikoillaan ja reunojen päälle laitettava kansi estää tuftaajan vahingoittamasta itseään.

Näin se alkoi

Lopulta pääsemme itsekin kokeilemaan. Vierustoverillani vasemmalla alkaa välittömästi kankaalle muotoutua kukkainen ja oikealla puolella tuftataan jo prinsessan hametta. Omaan tekeleeseeni en oikein tahdo saada otetta. Lopulta vetelen suoria viivoja kankaalle ja päätän varmuuden vuoksi pitäytyä geometrisissa kuvioissa ja täyttää ne eri väreillä.

Nukkaneula on nerokkaasti rakennettu. Siinä on ontto neula, jonka läpi kulkee lanka tai useampi ja kieli, joka pitää syntyneen lankalenkin paikoillaan, kun neula liikkuu luistia liikuttellen eteenpäin. Vanhat neulat olivat hyvin yksinkertaisia, mutta uusissa malleissa voi lankalenkin piteuden säätää portaattomasti. Itse välineen liikuttelu kankaalla on yksinkertaista, kun sen ensin oppii. Tuftaus tapahtuu kankaan nurjalla puolella. Tulosta voi katsoa kääntämällä kehikon. Lankalenkit voi jättää leikkaamatta, mutta useimmiten ne leikataan auki, jolloin tulos muistuttaa ryyjiä. Nurjalla puolella käytetään maitoliimaa purkaantumisen estämiseksi.

... ja näin se jatkui

Kokoonnumme kolmena lauantaina ja väliajalla saamme tuftata kotona. Teen heti illalla ensimmäisen nukkatyöni valmiiksi. En vielä tiedä, mihin sitä käyttäisin, joten jätän sen yöksi pöydälle. Aamulla huomaan, että se on ollut Julian huomion kohteena ja ohuimmat langat on revitty pitkille lenkeille. Onneksi työtä on helppo korjata. Myöhemmin päivällä, kun taas siirryn työn ääreen, totean, että Väinö-herra (vanha kissa) on havainnut, että tyhjän kehikon sisällä on turvallista nukkua. Nostan kehikon pois ja pingotan siihen uuden kankaan. Tuftaan ensin rajat ulkoreunoihin ja lähden sitten piirtämään päässä pyörinyttä mallia paperille. Kun tulen takaisin, on Julia nauttimassa uudesta makuupaikasta, jossa voi samalla vedellä rajauslankoja lenkeille.

Seuraavaksi yöksi laitan kehikon kaikkine tykötarpeineen muovipussiin, jonne Julia kyllä änkisi itsensä, ellen nostaisi pussia eteisen vaatenaulakkoon roikkumaan. Paremman puutteessa hän tunkee itsensä kassiin, jossa on dacronvanua. Se hänelle suotakoon.

Tuftauksen historia

Tuftausta on todennäköisesti harrastettu jo yli 100 vuotta. Vuonna 1895 Catherine Evans inspiroitui perheen perintökalleudesta ja teki se mallinaan tuftatun vuodepeiton. Työ oli hänen ensimmäisensä ja viisi vuotta myöhemmin hän myi samanlaisen 2.50 dollarilla. Neiti Evans muutti Daltonin kaupunkiin Whitfield Countyn maalaiskunnasta. Päiväpeittojen suosio kasvoi ja hän alkoi saada niin paljon työtilauksia, että joutui pyytämään naapureitaan auttamaan häntä. Tästä alusta Evans Manufacturing Company perustettiin vuonna 1917 ja tehdas toimi siihen asti, kunnes omistaja kuoli vuonna 1963 ja yritys myytiin.

Ei mitään uutta auringon alla

Itse muistin heti tehneeni muutamia rivejä bambiryijyyn, jonka isäni valmisti 1940-luvun lopulla tällä menetelmällä. Neula oli pienempi, lankalenkkejä ei voinut säädellä eripituisiksi, maitoliimaa käytettiin ja luullakseni isä teki itse puukehikon, jota pidettiin tuolin selkänöjan ja pöydän varassa. Luultavasti tämä oli joku valmispaketti lankoineen, malleineen ja neuloinen. Ehkä siinä oli liimakin mukana. Ohjaajalla on mummunsa tekemä komea ryijy yhtenä mallikkapaleena. Se lienee vieläkin vanhempi.

Lahja miehelle. Eivät naiset aina tee vain kukkia ja perhosia.

Julia nauttimassa uudesta makuupai-
kasta, jossa voi samalla vedellä rajaus-
lankoja lenkeille.

Tuftausharrastukseni tulevaisuus

Jatkan tuftausta aina tilaisuuden tullen ja keksin, että voin kyllä pitää keskeneräistä työtä pöydällä, kunhan muistan levittää sille sanomalehden ennen paikalta poistumistani. Julia ja Väinö katselevat kummissaan, mutta eivät ainakaan vielä ole keksineet mennä lehden alle tai päälle eivätkä myöskään sitä, miten sen saisi pois. Romi kyllä olisi välittömästi ryöminyt suojuksen alle nukkumaan.

Töistäni ei muuten tule tyyntyä eikä istuinsuojia vaan jotain aika korkealle ripustettavia. Vaihtoehtoisesti voisin ehkä alkaa markkinoida uniikkeja kissan päiväpeittoja.

Teksti *Ulla Myllärniemi*
Kuvat *Helena Nieminen*

Työväenopiston valokuvauskurssilaiset kiersivät kameroidensa valokuvanäyttely opiston ala-aulassa tammikuussa, kuvat jäävä

kanssa syksyn aikana opiston eri ryhmissä. Otetuista kuvista on
t myös arkistoon mukavana muistona tästä juhlavuodestamme.

Pyörätuolitanssi

ei toteutunut

– Osa Sampolan kursseista peruuntuu

Sampolan kursseista peruuntuu vuosittain noin kymmenen prosenttia. Viime syksyn kursseista jäi toteutumatta 53. Apulaisrehtori **Tuula Vatanen**, milloin kurssit peruuntuvat?

– Kurssia ei aloiteta, jos sille ei ilmoiteta riittävästi opiskelijoita. Normaalkursseilla ilmoittautuneita täytyy olla vähintään seitsemän, vaikka teemme tästä säännöstä poikkeuksen, jos kurssi on uusi kokeilu tai sitten lyhytkurssi. Suunnittelijat saattavat määritellä osanottajamäärän korkeammaksi, mikäli kurssin kustannukset ovat suuret. Opettajat ja suunnittelijat päättävät kursseista heille annetun tuntimäärän puitteissa.

Koulutussuunnittelija **Anne Kilponen** kertoo, että uusia kursseja aloitetaan Sampolassa vuosittain reilusti yli 20.

Osa uusista kurssikokeiluista peruuntuu aina. Joillakin kursseilla saattaa olla väärä aika ja paikka. Nykyään opistolla on myös monia kilpailijoita, esimerkiksi yksityiset liikuntakeskukset. Olemme toki panostaneet kurssien esittelyteksteihin, jotta ne toimisivat ikään kuin tuoteselosteina. Profiloimme opiskelijoita jonkin verran. Työttömille ja eläkeläisille haluamme perustaa päiväkursseja, koska silloin opistossa on enemmän tilaa.

Selkeitä lyhytkursseja kaivataan

Sampola tarjosi syksyllä 2008 opiskelijoille kaikkiaan lähes 700 kurssia. Suurin osa – yli 400 – ovat käsityö-, kieli- ja liikuntapainotteisia kursseja, joita myös

joudutaan perumaan vähemmän kuin muita kursseja

Monet ihmis- ja yhteiskuntatieteellisen sekä elämänhallintaa tukevan opetuksen pitkistä kursseista eivät käynnistyneet. Ehkä merkittävää omassa ajassamme on se, että aikuisten vanhemmuutta ja oppimista tukevat kurssit eivät toteutuneet.

– Olen erityisen pettynyt, että juuri tällaisia kursseja peruuntui. Niissähän toteutuisi aidoimmillaan kansalaisopistojen perustehtävä, ja kurssien avulla lasten vanhemmat saisivat työkaluja, joiden avulla lapsia kasvatetaan ja lasten pahoinvointia helpotetaan, Kilponen harmittelee.

– Uuden kurssin peruuntuminen harmittaa, koska opettajan tekemä valmistelutyö valuu hukkaan. Esimerkiksi syyskuussa järjestimme Unicef-päivän yhteistyössä Sampolan koulun ja kirjaston kanssa. Päivän yleisluennolla oli vain parikymmentä ihmistä. Valitettavasti emme saaneet ihmisiä liikkeelle.

– Myös elämänhallinnan pitkiä kursseja on peruuntunut. Näillä kursseilla opiskelijat olisivat voineet käsitellä ryhmässä sisäisen ja ulkoisen olemuksensa myönteistä kehittämistä, oppia olemaan entistä jämäkempiä, herätä terveisiin elämäntapoihin ja jakaa kokemuksiaan miesporukassa. Mahtavatko näiden yhteisöllisyyttä korostavien kurssien tavoitteet olla opiskelijoista liian monimutkaisia tai jopa ahdistavia?

– Terveiden ja itsehoidon täsmäkurssit toteutuivat kaikki. Näillä kursseilla saa konkreettisesti toteuttaa itsensä, toteaa Vatanen.

Trendit

Nousussa

- espanja, japani
- lausunta, runot
- valokuvaus
- tuunaus, sisustus
- aivo-kurssit
- terveys- ja itsehoito
- aikuisten musiikkileikkikoulu
- kieli- ym. kurssit työssä oleville maahanmuuttajille

Vakiintuneet

- video
- englantia ym. kielet
- itämainen tanssi ym.
- liikunta
- sukututkimus
- käsityöt
- astrologia ym.

Laskussa

- keramiikka
- posliinimaalaus
- perinteinen tietotekniikka
- historia, kulttuuri
- elämänhallinta
- ihmissuhdetaidot

Kurssien nousut ja laskut.

Aivojumppa-kursseilla yhdistetään aivojen tutkimus, luova ajattelu ja oppiminen.

– Elämysten etsiminen ja itsensä löytäminen on uusi trendi, henkilökohtainen *extreme*, pohtii vararehtori Tuula Vatanen. Erityisten aivo-aiheisten kurssien avulla ihmiset voivat etsiä omaa tapaansa oppia itselleen tärkeitä asioita

omilla ehdoillaan. Digikameroiden käyttöönottoaminen ei ole vähentänyt valokuvauskurssien suosiota, päinvastoin. Englannin kieltä opiskellaan edelleen. Perinteinen tietotekniikkakurssi ei enää vedä, sillä alalla on paljon tarjontaa, jopa ilmaisia kursseja. Videokursseilla kilpailu ei ole niin kova. Aikuisten musiikkileikkikoulun suosio on yllättänyt meidät. Kurssilla opetellaan musiikin perusasioita rytmisoittimien ja musiikkiliikunnan avulla. Ihmiset innostuivat siitä valtavasti.

Koulutettu, keski-ikäinen nainen

Vararehtori Tuula Vatanen toteaa, että koulutettu, keski-ikäinen nainen on yleisin opiskelijatyyppejä. Naiset ovat hänen mielestään enemmän koulutussuuntautuneita ja miehet taas toiminnan ihmisiä. Miesten osuus opiskelijoista on 25 %.

– Naiset osallistuvat aktiivisesti liikuntakursseille. Miehet taas liikkuvat yksin tai seuroissa. Pehmopuoli, esimerkiksi elämäntilanne, ei vedä miesten keskuudessa. Ehkä emme osaa tarjota miehille oikeita kursseja, vaikka meillä on miehiä kurssien suunnittelijoina. Tavoitteenamme ei ole kuitenkaan pelkästään miehille suunnatun tarjonnan lisääminen, vaan pyrimme sekaryhmiin, joissa on eri ikäryhmiä ja sekä miehiä että naisia. Kurssien hinta voi hieman vähentää opiskelijoiden määrää heikosti koulutettujen ja huonossa sosiaalisessa asemassa olevien ihmisten kohdalla.

Markkinat ovat tulleet

Vatases mielestä kurssien tarjonnassa on pakko huomioida Tampereen kaupunki ja kilpaileva kurssitarjonta, sillä Sampola ei kata toimintaansa täysin valtion tuella. Tampereen kaupunki on toivonut liikunta- ja käsityökurssien lisäämistä. Opiskelijoiden toiveet on huomioitava, sillä he eivät tule kursseille, jotka eivät kiinnosta. Sampolan budjetista reilut 20 % tulee kurssimaksuista ja alle 40 % kaupungin verovarosta.

Nämä kurssit ovat melkein kaikki toteutuneet

Vatsatanssia pidettiin 90-luvulla aivan puolivillaisena puuhasteluna. Yleisönosastokirjoittelu oli kiihkeätä, ja tanssiin

saatettiin yhdistää erotiikka, vieras kulttuuri ja suomalaisen sivistystason aleneminen. Sampolan vatsatanssikurssin sisältöä kuvailtiin sanoilla “vatsatanssi on lantion keikutusta ja rintojen ravistelua niukasti vaateetettuna” (Aamulehti 7.10.1995).

– Nyt vatsatanssin nimi on muut-

tunut itämaiseksi tanssiksi, kursseja pyritään saamaan kaikkiin kansanopistoihin ja ikäihmisille perustetaan omia ryhmiä, hehkuttaa Vatanen. *Pyörätuolitanssi* ei valitettavasti toteutunut. *Karvaturrin gurmeekoulu* ja *koirien vaatekurssi* ovat toteutuneet ja kuolinvaatekurssi pidettiin.

Fakta

Opiskelijat	10.017
- miehet, osuus	23,5 %
- opiskelun suoritti loppuun saakka	82 %
Syksy 2008, kurssia kpl	lähes 700
- niistä liikunta ja kielikursseja, kpl	400
- lisäys, kurssia kpl	158
- toteutui	92,1 %

Kirjoittajan kommentti

Kurssien peruuntuminen saattaa olla hyvin myönteinen asia. Joidenkin vakiintuneiden kurssien aika on ohi, koska yhteiskunta ja ihmiset ovat muuttuneet. Kansalaisopisto tekee myös kurssikokeiluja. Aihe ei ole ehkä vielä tavoittanut kansan syvien rivien tietoisuutta. Kansalaisopisto pyrkii kuitenkin uudistamaan tarjontaansa.

Tasa-arvon toteutuminen edellyttää, että miesten osuutta opiskelijoiden määrässä pystytään lisäämään.

Miehille täytyy vain tarjota heidän tarvitsemiaan kursseja oikealla tavalla. Mietintämyssy käyntiin.

Sampolan työväenopiston historiankurssitarjonta oli kolme (3) kurssia. Näistä kursseista toteutui yksi kurssi. Suomi on täynnä historianharrastajia. Työväenopiston ns. kulttuuritarjonta on merkittävän intiaanipainotteinen. Kaikki kunnia intiaaneille, mutta opiston kulttuurikäsitystä voisi hieman laajentaa.

Teksti *Petteri Kivistö*

Kuva *Pirjo Aarnio*

Itämainen tanssi on vakiinnuttanut asemansa Sampolan ohjelmistossa. Tanssin iloa ja mystiikkaa voi kokea kouluttaja Pirjo Aarnion kursseilla.

Mahdollisuuksien väärinkäyttöä

Talouden, ja samalla hyvinvoinnin kasvu, on ihmiskunnan historiassa vain lyhyt vaihe. Se alkoi vasta 200 vuotta sitten teollisen vallankumouksen jälkeen.

Tuottavuuden kasvu on tärkeä taloudellisen hyvinvoinnin sekä kasvun lähde. Suomalaisten elintaso on sadassa vuodessa kasvanut 12-kertaiseksi, kun elintason mittarina on kansantuote asukasta kohti. Tämä elintason kasvu on saatu aikaan tekemällä työtä, mutta itse asiassa vähemmällä työllä. Asukasta kohden tehtyjen työtuntien määrä on tänään alhaisempi kuin sata vuotta sitten. Selitys tähän kehitykseen on, että työn tuottavuus on kasvanut 14-kertaiseksi. Yhdellä työtunnin ansiolla saadaan siis 14 kertaa niin paljon tavaroita ja palveluja kuin sata vuotta sitten. Esimerkki kuvaa sen, miten elintason kasvu syntyy tuottavuuden kasvusta.

Mantran tavoin hoettu elintason ja kansantuotteen kasvu ruokkii kollektiivista tahtoa toteuttamaan yhä suurempaa kuluttamista. Ympäristön paineet ovat tulevaisuudessa pääasiassa kulutuksen, eivätkä niinkään ihmisten määrän sanelemia. Tämä pitää paikkansa niin maailmanlaajuisesti kuin Suomenkin osalta. Teolliseen vallankumoukseen kytkeytynyt kulutuksen historia on lyhyt.

Sinänsä yksilöön tai yhteisöön kohdistuvat hyvien tavoitteiden toteuttaminen, pyrkii laajentamaan myös ekologista jalanjälkeämme. Taloudellisen vaurauden kasvu johtaa vain uusiin kulutuskohteisiin.

Työn tuottavuuden kasvaessa jää enemmän kulutettavaa perustarpeiden lisäksi. Tarjolle tulee monenlaista vapaaajan toimintaa. Väljempi ja tasokkaampi asuminen sekä fyysisten nautintojen parempi tavoitettavuus johtaa suurempaan energian ja luonnonvarojen käyttöön. Mainosteollisuus luo tarpeita, joista emme muuten osaisi unelmoidakaan. Nämä propellipäät eli innovaattorit pitävät huolen mielenkiintoisesta seikkailusta materiaalin maailmaan.

Julkisella rahalla tuettu talouskasvu toimii kuin hiiva pullataikinassa. Kulutuksen kasvu antaa mahdollisuuden uusiin kulutuskohteisiin ja kiihdyttää luonnonvarojen kulutusta.

Ekologinen jalanjälki on kanadalaisten tutkijoiden kehittämä käsite, jolla mitataan kulutuksen vaatimaa tuottavan maan pinta-alaa. Käsite kuvaa sitä, montako hehtaaria tarvitaan tuottamaan kuluttamamme ruoka, kulutushyödykkeet sekä energia sekä kuinka paljon tarvitaan vastaanottamaan tuottamamme jätteet. Siihen vaikuttavat sekä uusiutuvien että uusiutumattomien luonnonvarojen käyttö. Ratkaistavaksemme jää omien elämäntapojemme ja valintojemme yhteys maapallomme hyvinvointiin.

20 **E**kologinen jalanjälki kuvaa havainnollisesti kulutukseemme tarvittavan biologisesti tuottavan maan pinta-alaa. Yksi tärkeimmistä huomioitavista tekijöistä on luonnonvarojen riittävyys. Sitä mitataan yleensä hehtaareina, tarkemmin ottaen globaalihehtaareina (gha). Yksi globaalihehtaari tarkoittaa hehtaarin kokoista aluetta, jonka tuottavuus vastaa maapallon keskiarvoa.

Ekologisen jalanjäljen avulla voidaan tutkia yksittäisten henkilöiden, hyödykkeiden, palvelujen, yritysten, teollisuudenalojen, alueiden ja kansojen kulutuksen kestävyyttä. Suuri osa ekologisesta jalanjäljestä muodostuu fossiilisten polttoaineiden käytöstä. Jalanjäljen laskeamiseen on erilaisia tapoja, eivätkä tulokset ole välttämättä keskenään vertailukelpoisia.

Vuodesta 2000 alkaen kansakuntien ekologiset jalanjäljet on esitetty osana maailman luonnonsäätiön raporttia. Vuonna 2003 maailman ekologinen jalanjälki oli 2,2 globaalihehtaaria henkeä kohti, kun maapallon tuottava maa-ala oli 1,8 hehtaaria henkeä kohti. Eri kansakuntien välillä on kuitenkin suuria

eroja. Kun afrikkalaisen jalanjälki on noin 1,4 hehtaaria, niin eurooppalaisen on 5,0 hehtaaria ja pohjoisamerikkalaisen jopa valtavat 9,6 hehtaaria. Tässä mainitun ajankohdan jälkeen kulutuksemme on kasvanut valtavasti.

Tarvittaisiin ainakin kaksi maapalloa lisää, jos kaikki maapallon asukkaat kuluttaisivat yhtä paljon luonnonvaroja kuin keskiverto amerikkalainen, saksalainen tai suomalainen.

Suomella on raskas ekologinen jalanjälki. Se on maailman suurimpia. Yhden suomalaisen ekologinen jalanjälki oli 7,6 hehtaaria. Se on lähes 4 kertaa niin suuri kuin maapallon luonnon uusiutumiskyky henkilöä kohden. Tallaamme siis joittenkin toisten varpaille – kuvainnollisesti sanoen.

Mielikuva, jonka mukaan Suomen luonnonvarojen kulutus olisi kohtuullista, on vääristynyt. Se johtuu siitä, että Suomessa on verrattain paljon luonnonvaroja henkeä kohden laskettuna.

Pohjoisilla leveysasteilla asuvat voivat puolustaa suurempaa kulutusta vain luonnonolosuhteista johtuvalla suuremmalla energiantarpeella. Suurelta osin siellä on elintasoltaan vaurain väestö.

Kirpputori

tarjoaa muutakin kuin tavaraa

Vanhaa laulua lainaten kirpputoreilla on tunnelmaa kuin linja-autossa, sillä siellä tapaa mitä erilaisimpia ihmisiä.

Ennen kaikkea kirppikset ovat melkoisia aarreaittoja, ja jos oikein lykää, voi tehdä löytöjäkin.

1960-luvulla Suomeen perustettiin kaksi kirpputoriymälöiden ketjua. Toinen niistä oli Pelastusarmeijan ylläpitämä ja toinen Emmaus-yhteisöjen kirpputorit, joita oli muutama ympäri Suomea.

Monet mielsivät ne silloin juopoille ja huono-osaisille sopiviksi ostospaikoiksi, sillä käytettyjen tavaroiden ja vaatteiden myyminen oli outoa ja kummallista. Tällaiset edulliset ostospaikat olivat kuitenkin monille ihmisille tuiki tarpeellisia. Myöhemmin alaa valtasivat erilaiset osto- ja myyntiliikkeet, jotka nekin olivat eräänlaisia kirppiksiä.

Nykymuotoiset kirpputorit alkoivat yleistyä 1990-luvun alussa, kun lama kolkutteli ovella. Silloin perustettiin niin sanottuja looshi- ja itsepalvelupaikkoja, joissa ihmiset vuokrasivat myyntipöytiä kirpputoriyrityksiltä, ja nämä tilittivät heille myyntitulot jälkikäteen.

Tampereella ja sen ympäristössä on parisenkymmentä kirpputoria, mutta kesäaikana niiden määrä lisääntyy, sillä silloin on paljon piha- ja autotallimyyjäisiä. Suuren suosion saavutti myös viimesyksyinen Keskustorin "takakonttikirppis", jonne eivät kaikki halukkaat edes mahtuneet. Ensimmäiset paikkojen jonottajat olivat liikenteessä jo aamuvarhaisella.

Internetin tavaroiden osto- ja myynti-ilmoitukset ovat jo monen ihmisen arkipäivää, sillä on todella helppoa ja vaivatonta "piipahtaa" omalla kotitietokoneella virtuaaliostoksilla. Kuitenkin siinä piilee omat vaaransa. Tavarat, lupaukset ja odotukset eivät aina kohtaa.

"Löytöjä bongattu"

Laukontorin Radiokirppis on toiminut jo kymmenisen vuotta. Siellä on kuhinaa ja tunnelmaa ihan tavallisena arkipäivänäkin. Aukioloajat ovat maanantaista perjantaihin kello 10-17 ja lauantaisin 10-15. Sisällä on ensimmäisenä kahvio pelikoneineen, joten Radiokirppiksellä saa aikansa kulumaan, vaikkei kiertelisikään myyntipöytiä katsastamassa.

Kirpputorilla kassana toimiva 17-vuotias koululainen **Hanie Pälli** kertoo aloittaneensa keväällä 2008 ja sanoo käyvänsä auttamassa aina tarpeen mukaan. Hän tekee töitä usein myös viikonloppuisin.

Erilaisia ihmisiä on mukava tavata, pidän kirpputoreista ja siksi työskentelen täällä, sanoo kassa Hanie Pälli työpisteensä takaa.

Hanie Pälli kertoo, että kirpputorilla on pari sataa pöytää ja pöydän hinta on 33 euroa kuuden päivän ajalta, lisäviikoista ei valitettavasti saa alennusta. Asiakkaita käy paljon. He ovat enimmäkseen opiskelijoita, mutta myös vanhempia ihmisiä näkee päivittäin.

Hanie Pällin mukaan monet ovat kertoneet "bonganneensa löytöjä", koska täältä saa sellaista tavaraa, mitä ei enää kaupoista löydy. Vaatteet ovat suosittuja, mutta myös huonekalut ja muut esineet menevät kaupaksi. Myyjien ansiot riippuvat tietysti tuotteista, mutta koska kirppis on keskikaupungin suosituimpia, niin yleensä myyntituottoja kertyy.

Sääntö numero yksi on, että kirpputoreille kannattaa viedä vain ehjää ja puhdasta tavaraa, muuten kauppa ei käy.

Oikein hinnoiteltu

Essi Urpiola Siivikkalasta käy usein kirpputoriostoksilla, ja hän pitää hinnoittelua avainkysymyksenä. Essi on itsekin pitänyt myyntipöytää ja tienannut sillä "ihan hyvin". Hän korostaa, että vaatteiden ja tavaroiden kunnan ja hinnan pitää olla kohdallaan. Kannattaa olla realistinen ja laittaa myyntiin vain sellaista tavaraa, jonka uskoo menevän kaupaksi.

Essi Urpiola opiskelee Tampereella, joten hän poikkeaa usein kirpputoreilla koulun päätyttyä. Tavallisesti hän hakee ja ostaa vaatteita, mutta myös kengät kiinnostavat, ja usein hän myös löytää etsimänsä.

Vain käsipora puuttuu

Seppo Lehtinen on työkalufriikki, sillä hän on taitava käsistään ja eläkeläisenä hänellä on aikaa väsätä kaikenlaista. Hän on kiinnostunut vanhoista soittimista, joita niitäkin löytyy silloin tällöin. Nuorempana hän on tehnyt muun muassa itselleen kitaran. Tietokoneenkin hän on kasannut omatoimisesti, ei tosin kirpputoreilta löytyneistä osista.

Seppo Lehtinen haeskelee eri paikoista työkaluja, ja niitä onkin koossa paljon, mutta vielä puuttuu käsipora. Hän käy kirpputoreilla silloin tällöin, ja usein tarttuu mukaan jokin mielenkiintoinen esine. Hänestä on mukava koluta vanhoja tavaroita, ja hinnatkin ovat hänen mielestään sopivia. Kannattaa myös muistaa, että jos ostaa tai myy sähkölaitteita, niin vastuu niiden kunnosta on aina myyjällä. Harkintaa ja sähköturvallisuustietoa tarvitaan.

Erialaisten ihmisten kirjo

Lokakuuisena arkipäivänä, jolloin aurinko ei näkynyt pilkاهدustakaan, kirpputori kuhisi elämää. Eriaisia tavaroita ja vaatteita oli laidasta laitaan, osa parempia, osa huonokuntoisempia. Kirpputorilla kohtaavat ihmiset monesta ikä- ja sosiaaliluokasta. Haastateltavaksi ja kuvattavaksi ei monikaan suostunut, joten lieneekö kirpputoreissa kuitenkin vielä entisajan "häpeän" leima? Silmiinpistävää oli ulkomaalaistaustaisten ihmisten paljous. Kirpputoreista on tullut monelle välttämätön ostospaikka, kun taas toisille ne ovat harrastus- ja keräilytavaroiden etsiskelypaikkoja.

Teksti ja kuvat *Irmeli Kuosmanen*

Senioripariskunta tekniikan pauloissa

Kuvia ja videonauhaa

Päivän tunnit eivät tahdo riittää, kun tamperelainen pariskunta Rauno ja Sylvi Kinnunen innostuvat editoimaan. Työn alla saattaa olla valokuvien tai liikkuvan kuvan työstäminen ja kodin kirjahyllystä löytyykin vino pino nauhoitteita.

Helposti on palautettavissa mieliin syntymäpäivät, häät tai vaikka ulkomaanmatka.

Ideoita kuvaamiseen löytyy arjestaan, kun ympäristöä osaa katsella sillä silmällä. Viime talvena Näsijärven rannalla kuvattu jäinen luonto löytyy nyt valokuviksi kehystettyinä upeina tauluina seinältä. Niistä on tehty myös tietokoneen leikkausohjelman avulla kuvakollaasi cd-levylle, jossa taustalla soi Sylvin serkun pojan tekemää musiikki. Näin valokuvienkin näyttäminen sujuu helposti, kun kuvia voi katsella tv-ruudulta. Se onkin tämän perheen nykyajan valokuvakansio.

Senioripariskunnan rahat menevät samaan kohteeseen: tekniikkaan. – Ja ei meinaa aina riittääkään! huikkaa Sylvi. Ei tarvitse kinastella kun kummallakin on omat tietokoneet ja ohjelmat sekä lisäksi löytyy varakone jos jotain sattuu.

Mutta mikä siinä tekniikassa sitten kiinnostaa? – Se vaan kiinnostaa, Sylvi kertoo. – Sitä huomaa useamman keran keskiyölläkin vielä pähkäilevänsä jonkun jutun kanssa, että miten se nyt tehdään tai voisiko jonkun asian tehdä paremmin.

Luovuus kukkii muutenkin Kinnusten perheessä. Sylvi on harrastelijataidemaalari ja näyttelyitä on takana useampia. Lisäksi hän on tehnyt veistoksia ja kirjoittaa runoja. Rauno on harrastanut ennen videokameran hankkimista kaitafilmikuvausta.

Ahkerat opiskelijat Rauno ja Sylvi valmiina oppimaan uutta!

Vapaaehtoistyötä tietokoneen äärellä

Kinnuset ovat mukana aktiivisesti myös vapaaehtoistyössä. Muka-netti on perehdyttänyt Tampereella senioreita tietotekniikkaan jo usean vuoden ajan. Kinnuset ovat olleet mukana tuutoreina eli avustajina yhdistyksen kursseilla vuosituhatien alusta asti. – Mukaan menttiin kun pyydettiin, Sylvi kertoo. Oltiin ihan aloittelijoita itsekkin mutta siellä neuvottiin todella hyvin kädestä pitäen kaikki.

Pariskunta käy edelleen innokkaasti erilaisilla kursseilla kuten Sampolan

animaatiokursseilla ja koulututtuu jatkuvasti tietokonekursseilla. – Kalenteri on täynnä aikalailla, osoittaa Sylvi almanakkaa. Vaatimattomasti hän lisäksi toteaa: – Voi kun se kaikki jäisi vielä muistiinkin!

Osoituksena tarkkaavaisuudesta Rauno kaivaa esille videokameransa kesken jutustelun. Tilhiparvi kun pöllähti paikalle ja täytti takapihan pihlajan. – Niitä on niin monta, katsokaa! Rauno huikkaa. Pakkohan sinne takapihalle on kurkata.

Teksti ja kuva *Sari Rivinen*

ARJEN HAHMOTUSTA

*Tampereen työväenopiston kurssi **Ala elää selviytymisen sijasta**, tukeutuu Gestalt-menetelmään. Opiskelijaa autetaan löytämään mitä hän haluaa ja tarvitsee NYT. Ja kuinka saavuttaa tavoitteensa.*

Sari Lilliestierna kertoo - Kurssi oli ensimmäistä kertaa, kokeilumielessä. Kynnystä kurssille ei ole, vaikkakin voi tuntua pelottavalta lähteä kurssille, jossa vaaditaan omaa sisäistä työskentelyä. Toisaalta on hyvä, jos tuntuu joltakin. Sanon aina, että silloin kun sydän alkaa jyskyttää, se on hyvä merkki, jokin herää eloon, silloin on tehtävä, lähdettävä, avettava ovi, suu, sielu. On vaativaa lähteä itseään aukoimaan. Se on pitkä ja antoisa retki.

Kurssipalaute opiskelijoilta on ollut hyvää. - Jo nyt ihmiset sanovat, että on alkanut tapahtua. Prosessi on lähtenyt käyntiin.

Suurimpia oivalluksia Sarille on ollut opettamisen myötä mieletön kunnioitus ihmisiä kohtaan, jotka työskentelevät itsensä kanssa ja uskaltavat pistää itsensä alttiiksi.

- Kun on opiskelija, saa ja pitää olla itsekäs. Kun on opettaja antaa siitä mitä itse on saanut. Oppi ei lopu minuun vaan se jatkuu minussa ja opiskelijoissa.

Tajuua oman vastuunsa, kun lopettaa toisten syyttämisen. Mitä ikinä menneisyydessä olikaan, se voidaan kohdata uudelleen tuolityöskentelyssä. Nyt et ole yksin asian kanssa. Ryhmä ja ohjaaja tukevat. Prosessi eheyttää kaikkia.

Sari Lilliestierna pääsi itse hahmoterapian jäljille mennessään Markus Grothin hahmonäyttelemisen kurssille. Kurssi oli monologinäyttelemistä ja puoliksi terapiaa. "Kerralla nappasi"

Tällä hetkellä Sari opiskelee hahmolaulua.

Sarin kursseja mm.

Erilaiset teatteri- ja kirjoittamiskurssit Hahmometodinäyttelemisen kurssit.

Sari Lilliestierna on jo vuosien ajan toiminut Ahjolan teatteri Undan ohjaajana. Viitenä kesänä on näytelmien ensi-ilta ollut Tampereen Teatterikesässä, OFF-ohjelmistossa. Kesällä 2008 esitettiin Federico Garcia Lorcan Bernanda Alban talo. Tulossa kesälle 2009 on Sofi Oksasen Puhdistus.

Tulevaisuudessa *Ala elää selviytymisen sijasta* -kurssille on tulossa jatkoa. Osallistua siis ehtii.

Gestalt- eli hahmoterapia

Kehittänyt Fritz Perls 1950-luvulla. Gestalt-terapia auttaa tunnistamaan aidot tunteet ja tarpeet. Lähtökohtina ovat aina henkilön omat kokemukset. Ajatuksena hyväksyä itsensä sellaisena kuin on

Tavoitteena on rohkaista ihmistä yhteyteen omien tunteidensa kanssa. Ottamaan täysi vastuu omasta elämästä, tunteista ja toimista. On opittava elämään, tässä ja nyt.

Gestalt-terapian mukaan ihmistä ahdistaa se, että hän ei elä nykyhetkessä vaan tulevaisuudessa. Hän ennakoi, odottaa ja pelkää tulevaa. Ihmisen tulisi tutustua itseensä, eikä rajoittaa omaa elämäänsä turhilla peloilla, arkuudella ja menneisyydellä.

Gestalt-terapia sopii esim. ihmissuhdeongelmien ja persoonallisuuden kehittämiseen. Gestalt- eli hahmoterapiaa voivat hyödyntää kaikki ikää, elämäntilannetta tai ammattia katsomatta.

Henkilökohtainen muutos on mahdollista. Tule siksi, mikä olet.

Teksti: Johanna Tolvanen Kuva: Sari Lilliestierna Tampereen syksyissä

Testaa itsesi ... Tiedätkö?

Tampereen työväenopistossa on opiskelijayhdistys? Opiston ylläpitäjä?

Veikko Helin, suunnittelija. Vehmaisista. Veikko on käynyt opistolla englanninkursseilla, samoin nytkin. Lisää kursseja toivoisi tietotekniikasta, kone ollut kotona jo vuosia, haluaisi ymmärtää paremmin koneen sielunelämää. Aika riittää harrastuksiin suhteellisen hyvin, se on vain järjestelykysymys. Kurssien hinnat ovat sopivia.

Susanna Nieminen, sovellusneuvoja. Muutti vuosi sitten Lempäälään, alun alkaen tamperelainen. Aiemmin Susanna on opiskellut espanjaa, aina alkeista jatkokurssille asti. Tällä hetkellä molemmat kurssit, joita hän harrastaa liittyvät valokuvaukseen. Useampikin kurssi kiinnostaisi, ellei aika tulisi vastaan. Eritoten hän kaipaisi enemmän teatteri- ja ilmaisutaidonkursseja. Näyttelemiseen liittyviä, kurssit yleensä täynnä, eikä oteta uusia.

Työväenopiston kurssihinnat ovat työssäkäyvälle sopivia.

Merja Seppälä, Kangasalta. Aikaisemmin opiskellut Tampereen työväenopistolla viittomakieltä ja draamakasvatusta. Tällä hetkellä opiskelee ruotsia, ei ehdi useammalle kurssille. Merja toivoisi lisää vaihtelua elämänhallinta kursseille. Teemat usein samat, positivistista ajattelua ollut vuosikaudet, jotain uutta olisi hyvä olla, kun on jo käynyt monella näistä kursseista. Kurssihinnat ovat sopivia.

Hannu Sillanaukee, eläkeläinen Kalevasta. Aikaisemmat kurssit liittyneet maalaukseen, tällä hetkellä opiskelee tietokoneen alkeita. Olisi luultavammin usemallakin kurssilla, aikaa riittää. Kurssihinnat voisivat olla halvempia.

Kyselyyn vastanneista kaksi tunsi Tampereen työväenopistossa olevan opiskelijayhdistyksen. Kukaan ei tiennyt opiston ylläpitäjää.

26

Kati Koski, tamperelainen toimistos sihteeri. On aiemminkin opiskellut työväenopistolla. Mm. tekstausta, englantia ja saksaa.

Tällä hetkellä opintojen alla on kaksi työväenopiston kurssia ja Ahjolassa yksi. Harrastaisi enemmänkin, jos aika riittäisi. Kurssimaksut voisivat Katrista olla halvempia.

Työväenopiston Opiskelijayhdistyksestä Katri ei ole aiemmin kuullut.

Tampereen työväenopiston ylläpitäjä on Tampereen kaupunki.

Työväenopisto täyttää tänä vuonna 110 vuotta.

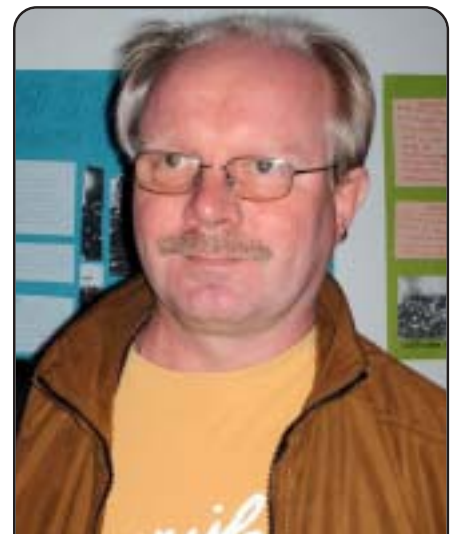
SampolAviisi – lehden toimittaja ja kustantaa Tampereen työväenopiston opiskelijat ry

Kaikki opistossa opiskelevat henkilöt ovat opiskelijat ry:n jäseniä. Opiskelijayhdistys omistaa Ylöjärvellä Näsijärven rannassa oman kesäviikkoapaikan, Kesäpirtin.

Kesäpirtti täyttää tänä vuonna 80 vuotta

Tampereen työväenopiston opiskelijat ry täyttää 85 vuotta.

Opiston ja opiskelijoiden yhteiset juhlat 16.1.2009 kello 18.00 Sampolassa. Tervetuloa!

Kari Tukiainen, projektipäällikkö, asuu Tampereen Sarankulmassa. Aiemmin ollut joskus metsänhoitokursseilla. Tällä hetkellä opiskelee vain yhdellä, enempään ei ole aikaa.

Karista kurssitarjontaa on Tampereen työväenopistolla hyvä, myös hinnat ovat kohtuullisia.

Teksti ja kuvat *Johanna Tolvanen*

1. Työväenopiston kehtona pidetään

- a. Ruotsia
- b. Norjaa
- c. Suomea

2. Aina 1800-luvun puolivälistä työväelle tarkoitettujen luennosten olivat Suomessa varsinkin Snellmanin toimesta tunnettuja. Tampere oli jo tuolloin teollisuuskaupunki, jossa joidenkin tarmokkaiden tehtaalaisten ja liberaalien tehtaanomistajien myötävaikutuksella syntyi sivistysharrastuksia tunnuksella:

- a. "Kyllä kansa tietää"
- b. "Valoa kansalle"
- c. "Helmiä sioille"

3. Suomalainen Klubi teki kokouksessaan 1.3.1898 Tampereen kaupunginvaltuustolle laajasti perustellussa muistiossa esityksen työväenopiston perustamisesta. Onneksi klubilaisia oli kaupunginvaltuustossa enemmistö ja se päätti kokouksessaan 7.4.1898 perustaa kunnallisen työväenopiston. Suomen vapaan aikuiskasvatuksen merkkipäivä on 16.1.1899, jolloin pidettiin työväenopiston juhlalliset avajaiset

- a. Raatihuoneella
- b. Tampereen työväentalolla
- c. Tampereen Raittiustalolla

4. Toisena kaupunkina Suomessa v 1906 työväenopiston perusti

- a. Viipuri
- b. Vaasa
- c. Oulu

5. Opiston ulkoiset puitteet olivat vaatimattomat, mutta lähinnä kirjallisuuden ja havaintovälineiden puute masensi kylmän ja kalsean luentosalin lisäksi. Opisto ryhtyikin hankkimaan välineitä

- a. kaupungin myöntämällä viinarahoilla
- b. iltamatuloilla
- c. työväenyhdistyksen avustuksilla

6. Vuonna 1929 Tampereen Työväenopiston Toverikunta r.y. osti Ylöjärveltä Metsäpirtti-nimisen tilan 150 000 mk:n kauppahinnalla. Säästöpankki myönsi 120 000 mk:n ja kaupunki 30 000 mk:n lainan. Minä vuonna lainat oli täysin maksettu?

- a. 1942
- b. 1944
- c. 1946

7. Arkkitehdit Timo Penttilä ja Kari Virta voittivat aikanaan salanimillä varustettujen 41 ehdotuksen joukosta 10.11.1958 päättyneen suunnittelukilpailun. Nimimerkkinä oli "Labor". Sampolan vihkiäisjuhlat pidettiin 30.3.1962. Paljonko rakennuskustannukset olivat?

- a. 576 miljoonaa markkaa
- b. 675 miljoonaa markkaa
- c. 756 miljoonaa markkaa

8. Kuvanveistäjä Waino Aaltosen veistämä patsas Sampolan toisen kerroksen aulassa on nimeltään

- a. Gabriel
- b. Genius
- c. Geranium

9. Tampereella syttyivät ensimmäiset valoviikkojen valot v 1965. Ne olivat suhteellisen vaatimattomat nykyiseen loistoon nähden. Mistä tamperelaiset saivat idean valoviikkojen toteuttamiseen?

- a. Madeiralta
- b. Essenistä
- c. Tukholmasta

10. Monet eri työväenopiston kerhot ja opintopiirit ovat julkaisseet kautta aikojen lehtiä Toveripiiri julkaisi 1901-1943 Sarastus-lehteä. Kesätoimikunnan lehti oli Kesäpirtin Kaiku Ainakin Tampereen Työväenopiston Tanhuajat ry:ltä ilmestyy edelleen kahdesti vuodessa Tanhun taikaa.

Ensimmäinen SampolAviisi julkaistiin tammikuussa.

- a. 1990
- b. 1992
- c. 1994

11. Tampereen museon maakunnallisen yksikön tutkimusryhmä kartoitti kesällä 2001 Ylöjärveltä kivikautisia asuinpaikkoja. Aiemmin tuntemattomia löytyi kaksitoista. Niistä yksi noin 6000 vuotta vanha esi-isiemme pyynti- ja asuinpaikka on Kesäpirtin alueella.

- a. Matinsaaressa
- b. Poikakämpän järven puolella
- c. Teerimäessä

12. Suomessa toimii lähes jokaisen kunnan alueella kansalaisopisto. Vaikka kuntia yhdistetään ja opistot myös yhdistyvät, toiminta jatkuu. Montako opistoa tällä hetkellä on?

- a. 150
- b. 200
- c. 250

9	1	2	6				
8			4			1	6
	7		9				
	6		9	3	2		
			1		5	7	4
5			8	4			3
		6	1				
2	8	5		3		1	9
	4		6	8		2	7

Parasta työväenopistossa harrastamisessa ja opiskelussa monen mielestä on vapaus sekä opiskelu ilman suorituspainetta. Oppimista voi kuitenkin tehostaa muutamilla pienillä keinoilla, jotka eivät edes ole kovin työläisiä eikä aikaa vieviä. Tärkeintä on rentouden hakeminen, sillä stressaantuneena ei voi oppia.

Pää pysyy kunnossa käyttämällä

Muisti on luonnollinen osa oppimista. Muistin toimintaan vaikuttavat monet tekijät, kuten vireystila, keskittyminen sekä motivaatio. Innostus ja kiinnostus asiaa kohtaan aiheuttavat sen, että käyttää enemmän aikaa melkein huomaamattaan. Taito kiinnostua uusista asioista onkin monelle aktiiviselle harrastajalle tyypillistä.

Jos oppiminen ei kuitenkaan suju niin hyvin kuin innostuksesta voi päätellä, voi kyse olla luki- tai oppimisvaikeuksista. Vaikeudet ovat yleisiä, sillä jopa 25% väestöstä kokee jossain elämänsä vaiheessa pulmia oppimiseen liittyen. Pulmat voivat olla ohimeneviä, mutta oppimistilanteet elämän varrella vaihtelevat ja eri ikäisenä kohdataan erilaisia haasteita niin töissä, vapaa-ajalla kuin opiskeluihinkin liittyen. Jos tuntuu että oppimisessa on jotain vialla, kannattaa hakea neuvoa ja ohjeita miten pärjää paremmin. Työväenopiston Opinverstaalta saa ohjausta omaan oppimiseen liittyvissä asioissa. Nykypäivänä uuden tiedon hankkimista ja oppimista tarvitaan ihan arjessa selviytymiseen. Ohjelmassa on myös ryhmiä, joissa tukea saa toisilta vertaisilta. Kannattaa huomioida, että oppimisvaikeudet eivät ole este oppimiselle, menestymiselle tai unelmien toteuttamiselle.

Muistin tueksi:

- * Oppiminen vaatii paljon toistoja ja kertausta
- * Kertaa asioita silloin tällöin vähän kerrallaan; pitkä opiskelutuokio kannattaa jakaa osiin
- * Jos opetusta on kerran viikossa: kertaa pian opetuksen jälkeen, tee tehtävät parin päivän kuluttua ja kertaa vielä ennen seuraavaa kertaa.

Näiden vinkkien huomioiminen ei välttämättä vie enempää aikaa kuin tottumuksesikaan, kyse on ajankäytön jaksottamisesta. Se voi helpottaa myös keskittymistä.

Oppimisvaikeuksien kanssa selviytymistä edistävät:

- * Itsetuntemus: tieto omasta vaikeudesta, omista vahvuuksista ja kiinnostuksen kohteista
- * Oppimisvaikeuden hyväksyminen ja vahvuksien tunnistaminen
- * Tavoitteiden asettaminen ja halu mennä eteenpäin
- * Sennikkyyys
- * Kyky sopeuttaa omat vahvuudet ja heikkoudet ympäristöön
- * Luovuus löytää erilaisia ratkaisutapoja
- * Sosiaalisen tuen hyödyntäminen
- * Henkinen hyvinvointi

(lähde: www.opioppimaan.fi)

OPINVERSTAS

Ohjaus, neuvot ja tuki oppimiseen liittyvissä asioissa aikuisille, nuorille ja ammatillisille. Myös tukitestausta ja oppimistaitojen valmennusta sekä tietoa apuvälineistä. Päivystys maanantaisin työväenopiston lukukausien aikana klo 16-17. Muina aikoina sopimuksen mukaan, ota yhteyttä!

minna.kymalainen@tampere.fi, 040-820 2327.

28

TOP-visan oikeat vastaukset

- a.
- b.
- c.
- b.
- b.
- b.
- a.
- b.
- b.
- b.
- c.
- b.

Sudokun ratkaisu

7	2	3	5	8	9	6	4	9	1
9	6	1	7	3	4	5	8	5	2
8	5	4	9	2	1	6	3	7	7
3	6	9	4	7	8	1	2	5	5
4	7	4	6	1	2	8	9	3	3
6	7	8	4	9	5	7	4	6	4
8	5	3	7	4	2	9	1	6	8
9	1	2	3	6	8	7	4	5	9

OPINVERSTAS

Ohjausta, tukea ja neuvoa **oppimisen pulmiin** Aikuisille, nuorille, ammattilaisille

- Henkilökohtaista yksilöllistä ohjausta opiskeluun ja oppimiseen liittyen
- Tietoa ja vinkkejä auttavista apuvälineistä ja menetelmistä
- Oppimistaitojen valmennusta
- Lukiryhmäseuloja sekä luki-yksilötestejä
- Konsultaatiota ja koulutusta nuorten ja aikuisten oppimisvaikeuksista, erityisesti lukemisen ja kirjoittamisen pulmiin liittyen
- Kuntouttavia ja oppimistaitoja valmentavia ryhmiä

Suunnittelemme mielellämme yhdessä kanssanne toimintoja tarkemmin ja yksilöimme tarjoukset toiveiden mukaisesti

Päivystys maanantaisin työväenopiston lukukausien aikana klo 16-17
Muina aikoina sopimuksen mukaan, ota yhteyttä!
minna.kymalainen@tampere.fi, puh. 040 820 2327

Opinverstas
Tampereen työväenopisto
Sampola, Sammonkatu 2
33540 Tampere
puh. 040-820 2327

www.tampere.fi/top
minna.kymalainen@tampere.fi

Sampolassa tapahtuu

Sampolassa vietettiin Unicef-päivää 11.11.2008. Sara Hildén-Akatemian Kuvataidekoulun oppilaat maalasivat kahvion lasiseiniin iloa syksyn keskelle. Kuvat *Tarja Hänninen*

Kahvio Akvaario

Kevään aukioloajat:

ma-to 13.30-20.00

pe 15.00-19.00

la 9.30-16.00

Muuna aikana tilauksesta

yhteydenotot kahvion aukiolo-

aikoina puh.03-5654 2216 tai

hallitus@to-opiskelijat.fi

Tilauksesta ruokaa.

Tervetuloa toivottaa *Rami Lehtinen* ja *Sari Virta*.

Kuva *Tarja Hänninen*

Vanha hallitus 2007-2008 viimeisessä kokouksessaan alh. vas. Suvi Palonen, pj. Sirkka-Liisa Jukarainen, Tarja Hänninen kesk.vas. Jari Partanen, Erkki Pitkänen, rehtori Matti Saari, Kosti Mantonen, Harry Marttila taka vas. Tenho Hänninen, Matti Tila, Osmo Muro, Teuvo Luukkonen. Kuva *Ulla Myllärniemi*

Opiskelijat ry:n vuosikokous valitsi vuodelle 2009 puheenjohtajaksi Sirkka-Liisa Jukaraisen ja hallitukseen seuraavat henkilöt: Tarja Hänninen, Pauli Koivunen, Marja-Lee-na Kujansuu, Minnamaarit Kähärä, Kati Liljeqvist, Teuvo Luukkonen, Kosti Mantonen, Osmo Muro, Suvi Palonen ja Matti Tila.

Tampereen työväenopisto 110 vuotta
Tampereen työväenopiston opiskelijat ry
85 vuotta

Juhlaviikon tapahtumia 12.-17.1.2009
Juhlaluentosarja Sampolan auditoriossa

Katso Sampolassa jaossa oleva erillinen esite!

Opiston 110-vuotisjuhla Sampolassa
16.1.2009

Juhlasalissa klo 18-19 juhlaohjelmaa
Aulassa klo 19 alkaen vapaata illanviettoa ja
ohjelmaa
Kahvitarjoilu

Lauantaina 17.1. Sampolan laulajien
juhlakonsertti klo 16-17

Kaikkiin tilaisuuksiin vapaa pääsy.

Tervetuloa!

Vuonna 1929 Tampereen Työväenopiston Toverikunta osti Antaverkasta kesäviettopaikaksi Metsäpirtti-nimen, 4,7 ha maa-alueen Näsijärven rannalta Ylöjärven Antaverkasta. Tänä vuonna opiskelijayhdistyksen kesäviettopaikalle tulee 80 vuotta täyteen. Kesäpirtti toimii edelleen aktiivisten opiskelijoiden tapaamispaikkana. Pidetään yhdessä talkoovoimin huolta alueesta, rakennetaan uutta, korjataan vanhaa, saunotaan, vietetään aikaa yhdessä, järjestetään yhteisiä illanviettoja ja kasvatetaan tulevia pirttiläisiä ja uusia, aktiivisia opiskelijoita. Kukin osallistuu toimintaan omien kykyjensä ja voimiensa mukaan. Kesäpirtillä viihtyvät nuoret ja seniorit rintarinnan.

Vuonna 2009, kun vietämme Kesäpirtin 80-vuotisjuhlia, luulisi päivien menon muuttuneen ja Pirtin arki olisi aivan erilaista kuin ennen. Kuitenkin huomaan Kesäpirtin asukkaiden edelleenkin olevan yhteisöllisiä ja vastuuntuntoisia yhteisestä omaisuudestamme. Alueelta löytyy sekä uuden että vanhan rakentamista, ympäristön kunnossapitoa, keittiöapulaisten töitä, saunan lämmittämistä, juhlien järjestelyä, iltamia, urheilua ja kilpailuja. Siis juuri mikään ei ole muuttunut. Toki ihmiset ovat muuttuneet ja heidän mukanaan yhteiskunta ja lait ovat saavuttaneet syrjäisen metsäpaltan Antaverkasta.

Kesäpirtti

80v.

Kesäpirtti on pyrkinyt kehittymään mukana lain kirjainta noudattaen. Enää ei pahvimökkejä saa rakentaa ihan minne vaan. Vuonna 2008 keväällä saimme valmiiksi yhden Pirtin historian suurimmista projekteista. Päärakennuksen kylkeen valmistui keittiölle lisäksi täyttämään tämän päivän vaatimukset sekä rakennus- että hygieniavaatimusten osalta.

Uusia mökkejä on viime vuosina rakennettu kaksi kappaletta. Ne omalta osaltaan siirtävät Kesäpirttiä kohti tulevaa. Paljon on tehty ja vielä paljon on tehtävää. Tarvitaan rohkeita päätöksiä, taloudellista uskallusta, fyysistä voimaa ja luottamusta toiminnan jatkumiselle sekä nuoria jatkamaan Suomen vanhimman opiston opiskelijayhdistyksen parissa, joten: Tervetuloa mukaan toimintaan rakentamaan Kesäpirttiä! Uskaltaudu tulemaan kesätoimikunnan kokouksiin, jotka ovat avoimia kaikille asiasta kiinnostuneille.

Kesäpirtin isäntä *Matti Tila*
Kuvat *Tarja Hänninen*

TAMPEREEN
TYÖVÄENOPISTO

Tampereen työväenopisto
Sammonkatu 2, PL 63
33541 Tampere
puh. 03 - 5654 2200
faksi. 03 - 5654 2211

tyovaenopisto@tamper.fi
www.tamper.fi/top